

<https://helda.helsinki.fi>

Ympäristötunteiden monimuotoisuus

Pihkala, Panu

2019-09

Pihkala , P 2019 , ' Ympäristötunteiden monimuotoisuus ' , Ympäristökasvatus , Nro Teema
2019 , Sivut 11 .

<http://hdl.handle.net/10138/316054>

acceptedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Ympäristötunteiden monimuotoisuus

Monimuotoisuus herättää myös monimuotoisia tunteita. Osasta näistä puhutaan enemmän ja toisista on perinteisesti enemmän vaiettu. Ympäristökasvatuksessa olisi tärkeää käsitellä erilaisia ympäristötunteita, kunkin kasvatustilanteen kontekstiin sopivalla tavalla.

Klassisesti ympäristökasvatuksessa on monimuotoisuuteen liitetty ihmettelyn, ilon ja syyllisyyden tunteita, joiden kautta on pyritty voimistamaan motivaatiota suojella luontoa. Monimuotoisuutta on kuvattu elämän suurena verkkona, josta löytyy ihmeellisiä asioita. Niitä on ihmetelty joko luonnonympäristöissä tai kuvien sekä tekstien kautta. Sitten on käsitelty sitä, kuinka ihmiskunta särkee tätä ihmeellistä verkkoa (syyllisyys), ja sitä kuinka tärkeää olisi estää verkon liiallinen hajoaminen.

Näillä tuntemuksilla on yhä paikkansa, mutta peräänkuulutan tunteiden käsittelyskaalan laajentamista. Tässä tekstissä nostan yllä mainittujen tunteiden lisäksi esiin muutaman keskeisen ympäristötunteen, josta on perinteisesti puhuttu vähemmän: surun ja suuttumuksen.

Suru

On ilmeistä, että monimuotoisuuden väheneminen on herättänyt luontotietoisissa ihmisissä surua jo pitkään, mutta tästä surusta on ollut vaikea puhua julkisesti. Yhteiskunnista on paljolti puuttunut ylipäätään julkisen surun taitoja tai ymmärrystä, ja etenkin ympäristösuru on ollut sosiaalisesti jännitteinen asia. Asiaan liittyy laajoja ilmiöitä, joita ei ole tässä mahdollista käsitellä: tunteiden näyttämisen halveksuntaa ("Mitä sä nyt itket"), sukupuolittuneita valtarakenteita ("Mies ei itke! Eikä ainakaan minkään luontojuttujen vuoksi!") ja identiteettipoliittisia jännitteitä ("Meidän porukassa ei tiettyjä tunteita näytetä, ne on noiden toisten vauhottajien juttuja").

Surun käsittely tuntuu vaikealta, jos sitä ei ole tottunut tekemään, mutta siihen uskaltautuminen voi olla lopulta hyvin voimauttavaa.

Suuttumus

Usein ajatellaan, että suuttumus on lähtökohtaisesti huono reaktio ja voi johtaa lähinnä vaaralliseen aggressiivisuuteen. On kuitenkin tärkeää osata erotella toisistaan suuttumuksen hyvät kanavoitumistavat ja toisaalta vaarallinen viha. Suuttumus on luonnollinen luonne, joka kumpuaa siitä, että jotain itselle tärkeää uhataan. Suuttumus voi olla enemmän tai vähemmän perusteltua, mutta se ei poistu kieltämällä.

Psykologisissa tutkimuksissa on havaittu, että usein juuri suuttumus on se voima, joka lopulta saa aikaan yhteiskunnallisia muutoksia. Lukuisat merkittävät muutokset ovat tapahtuneet sellaisen väkivallattoman vaikuttamisen kautta, jonka käyttövoimana on ollut myötätunnon lisäksi oikeutettu suuttumus epäkohtien vuoksi.

Monimuotoisuuden vähenemisestä nouseva oikeutettu suuttumus ja epäreiluuden tunne kaipaavat kanavoitumislupaa.

Käsittelytapa

Miten näitä tunteita sitten voisi käytännössä käsitellä ympäristökasvatuksessa? Siihen ollaan luomassa talven 2019-2020 aikana virikemateriaaleja. Jo pelkkä tunteiden olemassaolon sanoittaminen ääneen auttaa. Vielä parempaa on, jos tunteita voidaan käsitellä keskustelemalla tai vaikkapa piirtämällä tai maalaamalla. Luontoympäristöt auttavat monin tavoin tunteiden kohtaamisessa. Toivottavasti myös tulevasta kirjastani, *Mieli maassa? Ympäristötunteet*, voisi olla apua.